

תוכן עניינים

1.....	תקציר
2.....	מבוא
3.....	היהודים באתיופיה - היסטוריה
3.....	עלייה לארץ ישראל.....
3.....	הקהילה בארץ ישראל – נתונים סטטיסטיים
.....	השפעת העלייה על העולים שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
.....	בני נוער אתיופים בארץ ישראל שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
.....	נתונים סטטיסטיים שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
.....	מאפיינים..... שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
.....	התנהגות סיכון וסיכון לבריאות (Risk Behaviors & Health Risk Behaviors) שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
.....	התנהגויות סיכון וסיכון לבריאות בבני נוער שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
.....	אלימות, עבריינות ופשיעה שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
.....	אלימות ברשת (Cyber Bullying) שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
.....	הגורמים להתנהגות סיכון בבני נוער שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
.....	גורמים סוציו-דמוגרפיים שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
.....	גורמים אישיותיים..... שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
.....	גורמים סביבתיים..... שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
.....	התנהגויות סיכון וסיכון לבריאות בקרב בני נוער אתיופים שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
.....	התאבדות בקרב בני נוער מהקהילה האתיופית..... שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
.....	הקשר בין התנהגויות סיכון לבין הגירה שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
.....	קוד הכבוד..... שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
.....	תפיסת בריאות..... שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
.....	תסמונת הכשל החיסוני הנרכש שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
.....	תכניות סיוע לקליטתם של העולים ולהפחתת התנהגויות סיכון . שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
.....	דיון וסיכום שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
.....	ביבליוגרפיה

מבוא

חיפוש מהיר ב"גוגל" של המילה "אתיופים" מעלה מספר רב של כתבות או מאמרים המקשרים את הקהילה האתיופית עם מגוון תופעות שליליות או לחילופין כתבות המסקרות תכניות לשיקומם של בני הקהילה. תוצאותיו של חיפוש זה מאפיינות את מצבם הבעייתי של בני הקהילה בארץ ישראל, גם כיום, כ-40 שנה לאחר שהחלו לעלות לארץ ישראל.

שורשיו של מצב זה נעוצים עוד בהיסטוריה של בני הקהילה האתיופית באתיופיה. מחסור במקורות היסטוריים מביא עד היום בהטלת ספק בנוגע ליהדותם. כמו כן, למצב בעייתי זה עוד מספר גורמים רב, שנגרם בעקבות השהות במחנות לקראת העלייה ובעקבות העלייה עצמה. שני המוקדים הייחודיים המהווים את המקורות העיקריים המאתגרים את העולים מאתיופיה הינם המעבר בין תרבות מסורתית לתרבות מודרנית והשינוי במבנה המשפחה הפטריארכלי.

מצבם של בני הנוער מהקהילה האתיופית בארץ ישראל, העולים בעבר או צאצאיהם שהינם בני נוער בהווה, קשה גם הוא בשל בעיות ההורים שמשפיעות על בני הנוער ובעיות ייחודיות איתם מתמודדים בני הנוער עצמם. מבחינה מחקרית, נמצאו קשרים בין בני הנוער מהקהילה לבין התנהגויות סיכון והתנהגויות סיכון לבריאות. מבחינה סטטיסטית, ניתן לראות כי שיעורם של בני הנוער מהקהילה גבוה הרבה יותר ברוב התנהגויות הסיכון והסיכון לבריאות. בני נוער בכלל נוטים לנקוט יותר בהתנהגויות מסוג זה מאשר יתר בני הגילאים, ובני נוער מהקהילה האתיופית אף בשיעורים גבוהים יותר מבני הנוער בכלל.

התנהגויות סיכון והתנהגויות סיכון לבריאות הינן התנהגויות רצוניות בעלות תוצאות שליליות בכלל ובתחום הבריאות בפרט (פציעה, מחלה או תמותה). התנהגויות אלה כוללות: גניבה, נזק לרכוש, עיסוק בסמים, רמייה במבחנים, עבירות נהיגה שונות, וחיפוש ריגושים שמוביל לתוצאות שליליות, שימוש בסמים, עישון סיגריות, עישון נרגילה, צריכה מופרזת של אלכוהול, התנהגות מינית מסוכנת, צריכת תזונה לקויה והתאבדות (בוני-נח וקורן, 2011).

הגורמים להתנהגויות אלה בקרב בני נוער מגוונים ונובעים מסיבות סוציו-דמוגרפיות, אישיותיות וסביבתיות. בנוסף לכלל הגורמים להתנהגויות סיכון בקרב נוער, עבור בני הנוער מהקהילה האתיופית מתווספים גורמים נוספים בעקבות העלייה.

בעקבות מצב זה, הקימו מוסדות המדינה מספר נרחב של תכניות שמטרתם לענות על האתגרים איתם מתמודדים בני הנוער ובכך להקטין את הסיכוי להתנהג באופן מסוכן.

בעבודה זו בחרתי להתמקד בקשר שבין העלייה והקשיים שהביאה עמה לבין השיעור הגבוה של התנהגויות סיכון וסיכון לבריאות בקרב בני הנוער מהקהילה האתיופית. סקירת זו מעלה את הגורמים העיקריים למצב זה כמו גם את דרכי הטיפול שהוכיחו את עצמן בשטח ובכך מציפה את הקשיים איתם מתמודדים בני הקהילה והדרך בה אפשר לסייע להם.

סיוע לבני הקהילה האתיופית וצמצום התנהגותם המסוכנת, תשפר את קליטתם במגוון תחומים ובכך תסייע לעולים כמו גם לחברה כולה המושפעת מהתנהגויות אלה.

היהודים באתיופיה - היסטוריה

מקורם של יהודי אתיופיה בארץ ישראל, הוא קהילת "ביתא ישראל" (בית ישראל, "הפלשים") באתיופיה. בשל מקורות היסטוריים לא ברורים ולא שלמים בדבר תולדות הקהילה, ישנה מחלוקת בנוגע למקורות היהדות של בני הקהילה (וייל, 2012).

לאורך ההיסטוריה, הוחלפו שלטונות רבים ושונים באתיופיה, שהשפיעו על אופייה של קהילת "ביתא ישראל", עד כדי כך שחלק מבני הקהילה המירו את דתם במאות ה-18 וה-19. בשנות ה-40 של המאה ה-19, החלה תנועת תחייה דתית שהחזירה את בני הקהילה למקורות דתם היהודית, אולם גם בתחילת המאה ה-20, היו עוד בני קהילה שדתם הייתה מומרת. בתחילת המאה ה-20 הגיעו מספר שליחים יהודים לאתיופיה שמטרתם הייתה להחזיר את הקהילה לדתה היהודית (וייל, 2012).

עלייה לארץ ישראל

בשנות ה-70 של המאה ה-20 החלה להגיע כמות גדולה יותר של שליחים יהודים לאתיופיה, בעיקר על מנת לסייע להעלאתו לשלטון של הקיסר היילה סילאסי, אך לא כדי לעודד עליה, בשל הספקות בדבר יהדות בני הקהילה. למרות זאת, הגעתם של השליחים היהודים לאתיופיה השפיעה על בני הקהילה ועל התעוררות הרצון לעלות לארץ ישראל (ארליך, 2013).

בשנת 1974, החלה מהפכה באתיופיה, עם הדחתו של הקיסר היילה סילאסי, ומצבה של קהילת "ביתא ישראל" הורע (ארליך, 2013). בו בזמן, הרב הספרדי הראשי לישראל דאז, הרב עובדיה יוסף, שרצה למנוע את התבוללותם של היהודים באתיופיה, אישר את יהדותם של הפלשים וקרא להם לעלות לארץ ישראל. בשנת 1975 נקבע שיהודי אתיופיה זכאים לעלות לארץ ישראל מתוקף חוק השבות (וייל, 2012).

בתחילה, עלו לארץ ישראל, דרך בריחה למחנות בסודן, מספר מועט של בני הקהילה, שאט אט הלך וגדל. בין השנים 1979-1990 ברחו כ-20,000 יהודים לסודן כאשר כ-4,000 מהם נהרגו בדרך. בשל כך, החליטה ממשלת ישראל על מבצע עליה המוני בשנת 1984 – "מבצע משה", ומבצע "מלכת שבא", בהם הוטסו לארץ כ-7,000 עולים מאתיופיה. בשנת 1989 פתחה ישראל שגרירות ב"אדיס אבבה" וסייעה לממשלת אתיופיה באותה תקופה. בתמורה, אפשרה הממשלה האתיופית לממשלת ישראל לפתוח במבצע נוסף להעלאת יהודי אתיופיה לארץ ישראל, "מבצע שלמה", בו הועלו כ-14,400 יהודים (וייל, 2012).

לאחר סיומו של מבצע שלמה, נותרו אלפי יהודים שהתנצרו, לטענתם למראית עין בלבד, בלית ברירה, בסוף המאה ה-19, וביקשו לעלות לישראל. קבוצה זו נקראת "פלשמורה" (פלשים מומרים). נעשו מספר דיונים במוסדות המדינה ולבסוף הוחלט לאשר את עלייתם לארץ ישראל על בסיס הומניטרי בלבד ולא מתוקף חוק השבות. החל משנת 1994 עלו אנשי הפלשמורה לישראל, כאשר הם נקלטים באולפן ועוברים תהליך של התגיירות (תלמי-כהן, 2012).